

PADLOPER NIEUWSBRIEF

afdeling Groningen

juli 2017

- Van het bestuur
- Mededelingen en ingekomen
- Verslagen van activiteiten

Van het bestuur

Gezocht

Iemand die de functie van voorzitter op zich wil nemen. Het bestuur zit namelijk nu zonder.

Voor informatie of aanmelding, mail naar secretaris@groningen.knnv.nl

Daarnaast is er altijd plaats voor mensen in de excursiecommissie.

Kortom, meld u aan!!!

Contributie

Helaas heeft nog niet iedereen de contributie voor 2017 betaald. Dat is natuurlijk erg vervelend. Betaal dus zo snel mogelijk wanneer dit nog niet gebeurd is. Er zijn herinneringen verstuurd maar wie twijfelt of hij of zij betaald heeft kan de penningmeester vragen:

penningmeester@groningen.knnv.nl

Wildplukken

Tijdens de ledenvergadering heeft mw. Cecile Lapre het fenomeen wildplukken middels een brief aan de orde gesteld.

Het bestuur heeft besloten dat zij hetzelfde standpunt inneemt als het landelijk bestuur t.a.v. wildplukken.

Het standpunt van de landelijke KNNV is:

Wildplukken is een betrekkelijk nieuw fenomeen, dat voor veel mensen in de samenleving een sterke aantrekkingskracht heeft. De KNNV juicht het toe dat mensen de natuur in trekken en ervan genieten. In een vol land als Nederland vraagt het uit het wild halen van eetbare planten, paddenstoelen of andere soorten wel kennis van en respectvolle omgang met de natuur. Om die te bevorderen geeft de KNNV het volgende advies:

1. Houd je aan de regels ter plekke

Oriënteer je bij de terreineigenaar en/of -beheerder (gemeente, natuurorganisatie e.d.)

Pluk alleen in gebieden waar je mag komen en respecteer de geldende regels.

2. Zorg voor kennis van zaken

Genieten van wat je plukt is heerlijk, maar weet wat je plukt. Om twee redenen.

Bescherm jezelf. Er zijn diverse giftige soorten planten en paddenstoelen waarvan je misselijk of ernstig ziek kunt worden; een klein aantal is zelfs dodelijk. Kijk ook uit bij plekken waar net bestrijdingsmiddelen zijn gebruikt, bijvoorbeeld langs wegen en akkers.

Bescherm de natuur. Zorg ervoor dat je niet de wettelijk beschermde of lokaal bedreigde soort plukt die toevallig veel lijkt op een algemene soort. Er zijn genoeg boeken, sites of apps waaruit je kennis kunt opdoen, of verenigingen, zoals de KNNV, die je de verschillen tussen bedreigde en algemene soorten kunnen leren.

Pluk alleen de soorten die je kent en die volop voorkomen in het gebied.

3. Verstoor de omgeving niet

Breek geen takken af om die laatste walnoot te bemachtigen. Loop niet door bijzondere begroeiing en vertrap geen zeldzame planten om die lekkere bramen daar aan de overkant te kunnen plukken. Verstoor ook de dieren ter plekke niet, zoals reeën, dassen of vogels. Graaf geen planten uit, vertrap de bodem niet. Laat geen enkel spoor van je bezoek achter.

Kortom: gedraag je als gast.

4. Let op dat de soort aanwezig blijft

Wanneer je lokaal alle vruchten, zaden of planten plukt, dan kan lokaal een soort verdwijnen. Dat is niet de bedoeling. Zorg ervoor dat jij niet degene bent die voor het lokale verdwijnen van planten verantwoordelijk is. Pluk een klein deel (minder dan een tiende van wat aanwezig is) en zeker niet meer dan je voor eigen gebruik nodig hebt. Dat is ook in je eigen voordeel: als je wat overlaat voor volgend jaar heb je er zelf ook weer plezier van.

Met andere woorden: respecteer de natuur ter plekke.

5. Je bent niet alleen

Denk aan een ander, zowel dier als mens. Laat daarom altijd wat vruchten hangen, eikels liggen, paddenstoelen staan voor dieren die ze eten. Ook collega-plukkers doe je zo een plezier. Bovendien zijn er mensen die op een andere manier willen genieten van de natuur; zij willen zien, ruiken, voelen. Zelfs als je je verantwoordelijk gedraagt, kan het zijn dat sommigen je aanspreken op wat je doet. Gedraag je dan respectvol; leg bijvoorbeeld uit wat je doet en toon de gedragscode. Dan is duidelijk wat kan en mag in de natuur.

Zorg zo dat iedereen kan blijven genieten van de natuur.

Mededelingen en ingekomen

◆ Gronings Groen vrijdag **8 september 2017**;

hét event voor de groene actieveling die zich inzet voor natuur, landschap en milieu in Groningen. Georganiseerd door o.a. IVN. Informatie en aanmelden via

<https://www.ivn.nl/provincie/groningen/nieuws/gronings-groen-vrijdag-8-september-2017>

◆ Herman Wilms uit Utrecht heeft een site gemaakt over de wetenschappelijke namen van de vogels van Europa, de Latijns aandoende namen waarvan vogelaars zich wel eens afvragen waar ze voor staan. Het adres is www.wnve.nl.

◆ Jan Nuiver wil graag zijn jaargangen van het Vogeljaar aan een geïnteresseerd lid overdoen. Contact opnemen kan via ja.nuiver@planet.nl

◆ Begin april is het SnailSnap-project van start gegaan. SnailSnap is een citizen science-project van Naturalis, EIS Kenniscentrum Insecten en Waarneming.nl. Door met een speciaal ontwikkelde app foto's van gewone tuinslakken te maken kan iedereen op een eenvoudige manier bijdragen aan onderzoek naar het effect van klimaatverandering en verstedelijking op deze slakkensoort. Uiteraard zijn ze op zoek naar zo veel mogelijk mensen die aan het project mee willen doen. Op de website www.snailsnap.nl is meer informatie te vinden.

◆ David de Gorter, pionier in plantenland. Op 30 april 2017 was het precies 300 jaar geleden dat David de Gorter, dé grondlegger van de Nederlandse floristiek, werd geboren. Reden voor FLORON om in dit jubileumjaar terug te blikken op 'Driehonderd jaar planten kijken in Nederland', te beginnen met een portret van deze pionier in plantenland. Lees [hier](#) dit portret door Guust de Vries.

◆ De 20e nieuwsbrief van het project: "Kijk op Exoten" is uit. De KNNV werkt samen met de VOFF aan het project Signalering Exoten van het Team Invasieve Exoten van het Ministerie van EZ en de NVWA (Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit). Exoten zijn dieren en planten die niet van nature in ons land thuishoren en schade kunnen aanrichten. Waarnemers spelen een belangrijke rol in het veld als het gaat om het signaleren van potentieel invasieve exoten. Voor meer informatie en het downloaden van eerdere nieuwsbrieven: <http://www.knnv.nl/knnv-landelijk/meld-invasieve-soorten>

◆ Uit de Nieuwsbrief KNNV Uitgeverij - lente 2017
De boeken kunnen bij Wim Zolf besteld kunnen worden met korting, zonder verzendkosten (Wim maakt een afspraak) en het levert financieel voordeel op voor de afdeling.

Veldgids Vogelzang Nieuw: Vogels herkennen aan hun zang en roep. Beschrijft de zang en roep van 200 Europese soorten. Inclusief prachtige foto's en beschrijving van gedrag, voorkomen en leefgebied. Dit boek is ook geschikt voor vogelcursussen en -excursies. Met gratis vogelgeluiden-app!

Veldgids Amfibieën en reptielen Compleet vernieuwd: De geheel herziene én uitgebreide uitgave met de nieuwste nomenclatuur en soorten. Beschrijft 143 soorten amfibieën en reptielen van West- en Centraal Europa. Met extra foto's, duidelijke beschrijvingen en determinatiesleutels.

Handboek Roofvogels voor het determineren van vliegbeelden Verwacht in mei: Alle roofvogels van Europa, Noord Afrika en het Midden-Oosten. 60 soorten, 1100 unieke foto's. Gedetailleerde beschrijvingen van alle verenkleeders

Zakgids vogels van Nederland en België Compleet herzien: Nu volledig herzien en uitgebreid met extra soorten en prachtige tekeningen van Elwin van der Kolk. Inclusief QR-codes om filmpjes, geluiden en extra info per vogelsoort snel online te vinden. Ideaal voor onderweg.

Vogels en de liefde Nieuw: Verrassende liefdesweetjes over vogels, van pimpelmees tot paradijsvogel. Zijn vogels voor altijd bij elkaar of vervluchtigt de liefde al snel? Zoveel vogels, zoveel liefdes, ontdekte natuurjournalist Elvira Werkman en schreef er een intrigerend boek over.

Crossgill Guide VELUWE Nieuw: Met deze gids ontdek je de Veluwenatuur optimaal. Waar zie je wild en de mooiste herfstkleuren? Wat zijn de beste plekken voor vogels, flora, vlinders of

libellen? Uit duizenden kilometers wandel- en fietspaden zijn de 22 mooiste routes verzameld. Met Veluwe-app

Crossbill Guide Finnish Lapland Weer leverbaar: Het noorden van Finland herbergt enkele van de prachtigste, wildste en tevens minst bekende natuurgebieden van Europa. Finnish Lapland is ideale natuurgids voor liefhebbers van natuurvakanties in het hoge Noorden.

Crossbill Guide Western Andalusia Nieuw: Dit is een van de twee nieuwe natuurreisgidsen die de regio Andalusië in Spanje behandelt. Dit deel beschrijft de westelijke provincies Huelva, Sevilla, Cádiz en Málaga. Ontdek de mooiste routes en hotspots!

Crossbill Guide Eastern Andalusia Nieuw: Deze nieuwe reisgids beschrijft de oostelijke provincies met Cordoba, Jaen, Granada en Almería. Beschrijft 20 gedetailleerde routes en 18 hotspots met tips voor waar en hoe je bijzondere vogels, flora en wildlife kunt vinden

Verslagen van activiteiten

**Zaterdag
8 april** | Excursie Mensingebos (Vogelwerkgroep)

14 Man/vrouw sterk + 1 teckel staan bijeen op een parkeerplaats in het bos te luisteren naar een machtig vogelconcert met een echte drummer: de zwarte specht. Dat belooft nog veel meer. En jawel de ene fitis geeft het refrein door aan de volgende de hele wandeling lang. En dan die zanglijsters met hun afwisselende melodie en de boomklever met het typische voorjaarsgeluid. Dat alles gestoffeerd met velden bloeiende bosanemoon en witte klaverzuring. Duidelijk Lente. Alles wordt groen met de lach van de ook al groene specht. Verderop hameren de grote en de kleine bonte specht ook al, dus een groot deel van de familie staat in het lijstje. Een gele schicht van een putter valt op en dat zachte piepje van de goudhaan is niet meer door iedereen te horen. Op een heideveldje staat het voorste deel van de excursie stil naar een boomtop te turen. Even later stijgt een vogeltje op om kort daarop als een parachootje naar beneden te dwarrelen tot in de naastgelegen top: de boompieper. Succes vraagt om herhaling en zo gebeurt het ook. Dan op afstand langs het Lieveuse Diepje met rietgors, roodborsttapuit en buizerd. Ook vanaf het brugje over de hergemeanderde beek laten zich man en vrouw roodborsttapuit goed bekijken. Via het ven met grauwe ganzen en drukke honden terug en voor de koffie nog de al beloofde zwarte roodstaart. Het is weer mooi geweest.

G.J.

Waarnemingen:

Zwarte mees	Boomklever	Zanglijster	Zwarte specht
Vlaamse gaai	Vink	Zwarte kraai	Pimpelmees
Koolmees	Grote bonte specht	Tjiftjaf	Kneu
Fitis	Grote lijster	Groene specht	Putter
Reiger	Buizerd	Staartmees	Boomkruiper
Goudhaantje	Roodborst	Winterkoninkje	Torenvalk
Boompieper	Merel	Kleine bonte specht	Aalscholver
Rietgors	Canadese gans	Roodborsttapuit	Ooievaar
Graspieper	Wittekwikstaart	Huismus	Houtduif
Wilde eend	Kruisbek	Havik	Grauwe gans
Meerkoet	Spreeuw	Zwarte roodstaart	

**Zaterdag
6 mei** | Excursie De Kleibos in Foxwolde (Roden) (Paddenstoelenwerkgroep)

16 deelnemers trokken behangen met loepjes door de Kleibos nabij Roden op zoek naar voorjaarspaddenstoelen. De kou die ons een paar weken in zijn greep had gehouden was eindelijk verdreven en het was aangenaam vertoeven tussen de laatste bloeiende bosanemonen. In het bos bleken vooral veel kleine houtbewoners aanwezig: trilzwammen, korstjes en mini-

bekertjes en -schijfjes. Maar ook daar zijn mooie verhalen over te vertellen: hoe de Gele trilzwam bijvoorbeeld parasiteert op de zwamvlok van de Paarse eikenschorszwam, en hoe die gezamenlijk op dood hout in de boomkroon leven en wij ze pas zien als ze – bijvoorbeeld na een storm – naar beneden zijn gevallen. Over waarom paddenstoelen

liefst bij vochtig weer tevoorschijn komen; niet alleen bestaan de vruchtlichamen grotendeels uit water, ze hebben ook water nodig om hun sporen af te schieten. Of over het ingewikkelde sex-leven van de paddenstoel, waarbij bij veel soorten veel meer geslachten (mating-types) zijn dan onze simpele twee, en waarbij de samensmelting van de kernen, zeg maar de eigenlijke bevruchting in mensen-termen, pas kort voor de sporenvorming plaatsvindt. Of over de snelwegen die de honingzwam aanlegt om in no-time een heel bos te koloniseren. We braken ons hoofd over een Gele korstzwam die tegen alle regels in duidelijk rood verkleurde bij beschadiging (en ja, het mag!, na enig speuren vond ik een Duits boek waarin deze zeldzame vorm zelfs opgenomen is in de determinatiesleutel). En hoewel klein, waren er bijzonder fraaie paddenstoeltjes te bewonderen (loep!) zoals het Gladharig franjekelkje op oude stengels van Salomonszegel of het spierwitte

Gewoon franjekelkje op een eikentak. Na het bos vervolgden we onze weg langs paden door het lieflijke kleinschalige landschap met hooilandjes en weiden vol pinksterbloemen en oranjetipjes. En als kers op de taart ging ook de zon nog schijnen. De beroemde Kleiboslaan leverde alleen wat “klein grut” op, zoals de spectaculaire, zacht oranje gekleurde Kogelwerper die een pakketje sporen wel een meter ver weg kan schieten, niet slecht voor een zwammetje van enkele millimeters in doorsnee. Bijna aan het eind van de wandeling vonden we toch nog een meidoorn met daaronder een groepje échte voorjaarspaddenstoelen: de Harde voorjaarsatijnzwam.

Inge Somhorst Foto's: Willem Stouthamer

Waarnemingen:

227-575		
<i>Sphaerobolus stellatus</i>	Kogelwerper	laan, dode stengel Gewone berenklaauw
<i>Entoloma clypeatum</i>	Harde voorjaarsatijnzwam	berm aan bosrand, onder meidoorn
<i>Diatrype bullata</i>	Wilgenschorschijfje	laan, wilg
<i>Acrospermum compressum</i>	Draadsporig stengeltongetje	laan, brandnetel
<i>Calloria neglecta</i>	Brandnetelschijfje	
<i>Clitopilus geminus</i>	Vleeskleurige zalmplaat	composthoop!
<i>Hystereum angustatum</i>	Schorsspleetkooltje	Stengel Rubus spec
<i>Lachnum virgineum</i>	Gewoon franjekelkje	twijg loofhout
<i>Crocicreas cyathoides</i> sl	Gewoon geleikelkje	stengel Grote brandnetel
227-574		
<i>Peniophora polygonia</i>	Roze populierenschorszwam	berm
<i>Gymnopus ocior</i>	Donker eikenbladzwammetje	berm
<i>Stereum rugosum</i>	Gerimpelde korstzwam	elzenstobbe
<i>Stereum hirsutum</i>	Gele korstzwam	opmerking: op een tak rood bloedend
<i>Peniophora lycii</i>	Berijpte schorszwam	
<i>Peniophora quercina</i>	Paarse eikenschorszwam	tak Zomereik
<i>Tremella mesenterica</i>	Gele trilzwam	tak Zomereik
<i>Dacrymyces stillatus</i> sl	Oranje druppelzwam	
<i>Fomes fomentarius</i>	Echte tonderzwam	Berk
<i>Piptoporus betulinus</i>	Berkenzwam	Berk
<i>Trichopezizella nidulus</i>	Gladharig franjekelkje	oude stengel Salomonszegel
<i>Exidia plana</i>	Zwarte trilzwam	
<i>Exidia truncata</i>	Eikentrilzwam	tak Zomereik
<i>Diatrypella quercina</i>	Eikenschorschijfje	tak Zomereik
<i>Mycena galericulata</i>	Helmmycena	
<i>Coprinellus micaceus</i>	Gewone glimmerinktzam	
<i>Xylaria hypoxylon</i>	Geweizwammetje	
<i>Lachnum virgineum</i>	Gewoon franjekelkje	tak Zomereik
<i>Antrodia semisupina</i> sl	Wit dwergelfenbankje	in het veld is de verkeerde nederlandse naam genoemd, Kleine kaaszwam
<i>Gymnopus quercophilus</i>	Witte paardenhaartaailing	Marasmius op eikenblad, in het veld meende ik dat <i>G. quercophilus</i> een kleiner witter paddenstoeltje zou zijn, maar het klopt toch
<i>Trametes versicolor</i>	Gewoon elfenbankje	
<i>Diatrype disciformis</i>	Hoekig schorschijfje	
<i>Episphaeria fraxinicola</i>	Essenpestschijfje	tak Gewone es

Melanomma pulvis - pyrius	Zwarte kruitzwam	
Leptospora rubella	Purperrood inktpuntje	
Olla millepunctata	Zwermwaterkelkje	tak loofhout
Lophodermium gramineum	Grasspleetlip	op riet
Gnoniopsis praelonga	Braamspleetlip	
Bertia moriformis	Moerbeiwrattenzwammetje	tak loofhout
Incrucipulum capitatum	Kristalkopfranjekelkje	blad Zomereik
Mycosphaerella punctiformis	Gewoon puntkogeltje	blad Zomereik
Ceriporia reticulata	Bosnetje	tak loofhout
226 - 574		
Pyrenopeziza petiolaris	Esdoornuitbreekkommetje	blad Gewone esdoorn
Lophodermium pinastri	Dennensleetlip	naald Grove den

Vrijdag 12 mei | Excursie Wommels (Foto- en Vogelwerkgroep)

20 Deelnemers en een wachtlijst! De eerste reserveringen al in januari! Het land van Murk Nijdam in Wommels heeft een grote aantrekkingskracht: zowel voor vogels als voor vogelaars. Eigenlijk bizar. Wat vroeger gewoon was is nu bijzonder: natte weilanden met een diverse flora en voldoende insecten. En dat laatste lijkt nu het probleem te zijn. In 2016 kwamen hier uit 200 eieren welgeteld 3 gruttokuikens groot. Vermoedelijke oorzaak te hoge temperaturen, waardoor de insecten eerder gaan vliegen en onbereikbaar worden als voedsel voor de kuikens. Vermoedelijk is de opwarming van de aarde en de klimaatsverandering daar debet aan..

Op de weiden van Nijdam wordt daar nu onderzoek naar gedaan met gazen insectenvangkooien (40x40x80) die we op verschillen plaatsen zien staan. Deze en meer informatie over zijn bedrijf en de manier van boeren en over de prijs (uiteindelijk een ijzeren grutto van 2.00 meter) die hij hiervoor van Vogelbescherming heeft gekregen, vertelt Murk uitgebreid Een wandelende kijk op het land met de lange bewateringsslang, veel rondstappende en overvliegende grutto's en kuifeenden in de perceelsloten. En dan is het tijd voor een fluisterboottochtje naar de eerste hut.

Die staat naast een ondiepe plas (afgegraven stuk weiland) met eilandje en oeverwaluwand. En foeragerende en broedende vogels. Een kluut broedt 1 meter voor de klikkende camera's en steekt in alle rust de snavel tussen de veren. Binnen koffie/thee met gevulde koek en buiten anderszins foeragerende kluten, grutto's, tureluurs, kieviten, visdiefjes, bergeenden en oeverwaluwen. Een lust voor het oog. En vanuit een geriefelijke stoel door kijkgaten waar te nemen. Onder overvliegende kemphanen varen we terug en lopen naar de tweede hut. Een hut met 2 etages, waarvan de onderste op waterhoogte. Enkele gymnastische toeren later turen we op ooghoogte naar kluten, grutto's, tureluurs, kleine plevier, kemphaan, witte kwikstaart met een snavel vol voer voor de jongen en een kluut met een kuiken, dat ook al druk op zoek is naar insecten. Het licht neemt al wat af en we lopen terug naar ons vervoer. We bedanken Murk hartelijk voor de rondleiding en voor zijn inspanningen voor de vogelwereld op zijn landerijen. Het aangeboden drankje slaan we af, want we zijn nog een uurtje onderweg. Mooie excursie. G.J.

Zondag | Excursie Woudbloem (Arthropodawerkgroep)

28 mei

Prachtige dag, prachtig gebied en wat een rust!! 6 deelnemers zoeken hun weg langs de SlochterAe en al op de P. en in de eerste meters suizen de libellen hun om de oren. Dat is ook het doel. Maar al spoedig eist een havikshorst met groot jong de aandacht op en horen we in de verte een wielewaal. Rietvoortjes kleuren het water met hun rode staartvin en de gele plomp doet daar vlak boven enthousiast mee. Dus voor elk wat wils. Er komt nog meer. In het water naast de vm. aardappelmeelfabriek vinden we 4 soorten fonteinkruid bij elkaar: schede-, gekroesd-, glanzend- en drijvend fonteinkruid met daartussen de ronde hartjes van kikkerbeet. In een sluiscolkje vissen we o.a. een tuimelaar (soort geelgerande waterkever), een libellelarve (glazenmaker), een haftenlarve en een 8-ogige bloedzuiger op. Mooi waar te nemen in foto-ontwikkelbak. In het gras zitten een Icarusblauwtje en een vuurvlinder en er vliegen veel bonte

zandoogjes rond. Onder een kraaiennest met grote jongen en af en aan-vliegende ouders, die flink belaagd worden door een scholekster lunchen we. Terwijl er ondertussen gewoon doorgedetermineerd wordt! Daarna een waterkruispunt met veel juffers, platbuiken, viervlekken en glassnijders. Brug over, even een kijkje in de vernatte polder en onder de krassende jubeltonen van rietzanger, kleine karekiet en grasmus het blauwe pad gevonden. Uiteindelijk doel is de krabbescheer. Die is verdwenen uit de Ae maar staat in de slootjes in het naastgelegen natte weiland mooi te bloeien. Wel veel vroege glazenmakers met hun opvallende groene ogen. Tevreden zijn we ook met de langsscherende ijsvogel en lopen weer richting Woudbloem. Onderweg gaan de glassnijders fraai zitten poseren, zit het bij de vistrap in de Skald Ae vol jonge rietvoorns en kijken we naar het mooie, weer tot rust gekomen, Slochterse landschap. En de gewone witvlakbladroller (*Hedija nubiferana*) moet natuurlijk nog wel even genoemd worden. G.J.

**Zaterdag
6 mei** | 2 t/m 5 juni: Afdelingskamp in Gaasterland.

Het afdelingskamp was dit jaar in Gaasterland, we kampeerden op de rustige camping de Boegen in Oudemirdum. We hadden een veld voor ons zelf. Ons gezelschap van rond de 18 personen was van 6 jaar jong tot 76 jaar oud. Het landschap om ons heen was spectaculair, het water rondom bracht helderheid, het weer was goed, geen regen wel zon, niet te warm.

Op de aankomstavond, vrijdag 2 juni, maakten we een wandeling in het nabijgelegen uitgestrekte Lyclamabos. (100 hectare). Brede lanen omzoomd met oude beuken en eiken, daartussen voormalig eikenhakhout.

De volgende ochtend, zaterdag 3 juni, gingen we naar het Oudemirdumer Klif, al sinds de jaren dertig in bezit van Natuurmonumenten waar we langs de weg onze gids Jan Tijsma ontmoetten. De lucht was bedekt, er viel af en toe wat regen. We wandelden naar het klif langs een pas aangelegde tuunwal, zoals die hier vroeger veel waren. Overgebleven wallen worden op

Wieringen en vooral ook op Texel gerestaureerd en in stand gehouden. De nieuwe wal op het Oudemirdumer klif is kort geleden aangelegd door een Texelse firma, gestapelde plaggen 1 meter breed aan de voet, 1 meter hoog. De wal is nu al met kleurige bloemen bedekt, een weidebloemenmengsel, 'uit een zakje'. Eigenlijk ging het pad tussen twee tuunwallen door, de pas aangelegde, en een oude, uitgegroeide wal begroeid met hondsroos en vlieren in bloei en uitgebloeide meidoorns. We trokken een beschermd gebied in langs de klif. De gids vertelde over het ontstaan van de kliffen in de een na laatste ijstijd, het Saalien. Een dikke keileem laag werd naar hier metershoog opgestuwd door het landijs. Veel later weer, in de tweede helft van het Weichselien waren er enorme zandstormen die een 60-80 cm dekzand laag achterlieten. Ooit was dit gebied een eiland als Texel en Wieringen. Het reliëf van de keileemruggen loopt van Texel, Wieringen, Gaasterland, Steenwijk, Hondsrug, naar Sellingen.

De gids wees op een dobbe, die geen dobbe was, maar een krater van tot ontploffing gebrachte munitie van een depot in de buurt. Het strand was groen, heel anders dan het er uitgezien moet hebben voor de afsluitdijk. Er is nog een halfvergane palissade van eeuwenoude palen, gemaakt om de oever te beschermen. Aangetast door de tijd, juist het laatste jaar zijn er in stormen veel palen verloren gegaan. Er is in de metershoge klifwand een plek gemaakt voor oeverzwaluwen, die er vorig jaar in groten getale waren, maar dit jaar zijn ze niet gekomen. Er is een zandhoop in de buurt waar ze nu nestelen. Er zijn meerdere plekken gemaakt in dit gebied voor oeverzwaluwen.

Van de klif af glooit het naar het IJsselmeer, de gids sprak van een gradiënt waardoor er veel variatie is van begroeiing. Aan de voet van het klif waar het keileem laag op een andere laag ligt sijpelt water naar buiten. Daar staan planten als watermunt en beekpunge. Dichter aan de

waterkant zijn grote velden moeras orchissen, waar volgens de gids ook vleeskleurige orchis en gevlekte orchissen tussen stonden. Mogelijk tussenvormen.

Zaterdagmiddag 3 juni gingen we met de fiets naar Wyldemerk. Dit is de plaats waar vroeger markt gehouden werd, een markt waar het er nogal wild aan toe ging. In de jaren zestig is hier op grote schaal zand gewonnen. Nu is het terrein van Staatsbosbeheer. Er is een gebied als vrij toegankelijk libellenreservaat bij enkele gaten, een soort diepe meertjes. Er is ook een grotere plas waar recreatie vaart is toegestaan. Ten gevolge van de zandwinning is het terrein niet vlak maar met hoogten en laagten en gaten, het is nu het begroeid is een parkachtig landschap.

De zon ging schijnen, het werd een uitgelezen middag voor libellen. Onze groep verspreidde zich langs de randen van de vennen, lui zittend, de kijker en

de camera gericht op de geduldig poserende witsnuitlibellen en de blauwe juffer duo's. Op de terugweg van onze wandeling door Wyldemerk zagen we een dassenburcht en een wand voor oeverwaluwen die wel in gebruik was.

Zaterdagavond was er nacht vlinderen onder leiding van Ubel en Wil, met veel spanners en micro's, en een prachtig witte tijger. Zoals voorspeld landde er om vijf voor twaalf een groot avonddoodvlinder op het witte doek.

Zondag 4 juni stond in het teken van het vogelkijken. Een mooie zonnige dag. We bezochten verschillend plekken, een dijkweg bij de Galamadammen, een vogelkijkhut bij Molkewier en het haventje van Laaxum. We zagen Urk liggen en de torens van Medemblik en Enkhuizen leken dichtbij.

Deze zondag eindigde met een avondlijke fietstocht, een soort verassingstocht. We bekeken in de stille avond een klokkentoren op een begraafplaats, gelegen bij een dorp dat nog maar uit een paar huizen leek te bestaan. Ruigahuizen. We reden over de lanen en ook de kronkelpadjes van het Star Numanbos, Lycklamabos, het Bremerbos. We kwamen ook over het landgoed Kippenburg, genoemd naar het landhuis Kippenburg. Een lid van de familie van Swinderen begon er met een kippenfokkerij, maar dat werd geen succes. Toen begon hij er een herberg, en dat bleef het tot ver in de vorige eeuw. Het is overigens te huur, het schijnt nog erg origineel te zijn vanbinnen. We zagen onderweg ook nog het enige 'hunebed' van Friesland, dat geen hunebed is maar een zogenaamde steenkist, ook uit 3000 v Chr. Aan het eind van de fietstocht maakten we een stop bij het grootste water van Wyldemerk, we luisterden naar de stilte, zagen een paar futen in de late zon. Een mooi einde van een mooie dag.

Op maandag 5 juni, 2e pinksterdag was er tot twee uur een wandelexcursie door het Rijserbos naar de Mirnsumerklif. Deze klif is wel toegankelijk. Je mag er kitesurfen, en dat gebeurde ook. Tientallen felgekleurde zeilen, waanzinnige capriolen. Er was nog een tocht, die 17000 fietsers

door de omgeving bracht, de Elfstedentocht op de fiets. Maar toch was er genoeg stilte in het Rijserbos. Wendy wees ons op een zogenaamd boomboekje, in ons geval een beuk die van de grond af uit zeven stammen bestaat, zo gearrangeerd door de planter. Weer dassenburchten langs het pad. Om een uur of twee was de excursie en daarmee het kamp afgelopen. De vorige avond bij het 'kampvuur' rond een tuinkaars hadden we Geert Jan al zeer bedankt voor zijn inzet, met Friese lekkernijen. Tevreden gingen we huiswaarts.

Harma

foto's Jan Tijsma, Wendy Schutte

Waarnemingen:

2 juni, avondwandeling Lyclamabos: Barnsteenslak, bloedcicade - <i>Cercopis vulnerata</i>, Boomhommel (op het knopig helmkruid) Schijnpapaver, Knopig helmkruid aan de rand van het bos.	
3 juni Oudemirdumerklif: Grote ganzerik, duizenden Rietorchissen, Grote ratelaar, Rolklaver, Trilvaren, Echt walstro, Kruisdistel, Watermunt, Beekpunge, Hondroos, Vlier Rietzangers, Rietgorzen, Zwanen, ook enkele zwarte, Gierzwaluwen, Visdiefjes, Blauwborst, Grasmus, Huiszwaluw, Oeverzwaluwen, baltsende Futen, Wulp Kleine vos, Atalanta, het geraamte van een Ree	
3 juni Wyldemerck, libellenreservaat: Vroege glazenmaker, Oeverlibel, veel blauwe juffers, Lantaarntje, Azuurjuffer, Boomblauwtje, Viervlek, Gevlekte witsnuitlibel, Platbuik, Rietvink rups, Waterpostelein, Walstro, Echt walstro, Grote egelskop, Naaldwaterbies, Borstelbies, Moeraswalstro, Vogelpootje, Kruipende gamander, Bastaardklaver, Kleine klaver, Heggerank	
3 juni nachtvlinders op de camping: Oranjegeel halmuiltje, Gevlekte zomervlinder, Donker klaverblaadje, Witte tijger, Bruine eenstaart, Hagedoornvlinder, Appeltak, Tweevlekspanner, Witte schaduwspanner, Groot avondrood Stro uiltje, Gewone worteluil, Donkere marmeruil, Hommelnest uil, Kommauil, Ringspikkelspanner, Geoordeeld bandspanner, Schimmelspanner Huismoeder	
4 juni vogels kijken: Galamadammen , Laaksum kijk hut de Mok, Hemelum haventje Wulp, Rietgors, Rietzanger, Geelgors, Groenling, Canadese ganzen, en jongen, Visdiefjes, Futen. Grote beer rups, Rietvink rups, Rietkruisspin, Atalanta, Distelvlinder, Bont zandooje Kleine vos, Oeverlibelles Bastaardklaver(cultuurgewas), Kleine klaver, Bochtige smele, Grote ratelaar, Vossenstaart, Reukgras, Heggerank,	
5 juni Rijserbos en Mirnsumer klif. Kardinaalsmuts, Vuilboom (sporkeboom), Driekleurig viooltje, Salomonszegel, Leeuwentand, Hulst Keizerlibel Reeën In het bos: Bonte specht, Zwartkop, Tjiftjaf, Fitis, Vink, Geelgors, Groenling Bij de klif: Rietzanger, Rietgors, Grote mantelmeeuw.	
En verder: Pimpelmees, Merel, Boerenzwaluw, Huismus, Witte kwikstaart, Braamsluiper, Zwarte kraai, Reiger, Buizerd, Spreeuw, Koolmees, Kneu, Ringmus, Krakeend,	<i>Laanbeheer</i>

Bergeend, Aalscholver, Kokmeeuw, Zilvermeeuw, Turkse Tortel, Meerkoet, Graspieper
 Berkensmalsnuit, Goudoogdaas, Rozenkever, Roofvlieg, Veelkleurig lieveheersbeesje, Meikever,
 Zwartkop vuurkever, Distelschildpator, Distelboktor, Muisgrijze kniptorm
 Tuinlak, Driehoeksmossel, Schildersmossel, Zwanemossel, Diepslak
 Goudbandspanner, Groen zuringhaantje, koraalbladroller of geelbuikbladroller - *Ptycholoma lecheana*,
 russenbladvlo - *Livia junci* (gal), waterlelielievinder - *Elophila nymphaeata*, gewoon doortje - *Tetrix*
undulata, wilgenmarmerbladroller - *Apotomis capreana*, ruigkever - *Lagria hirta*, zilverstreep - *Deltote*
bankiana, strontvlieg - *Scathophaga stercoraria*, dambordvlieg - *Sarcophaga spec.*

**Zaterdag
10 juni** | Excursie Oostpolder (Vogelwerkgroep)

12 Deelnemers poolen van de P bij station Haren naar de Ossendijk. Hobbelen over de dijk genieten we van het landschap en al gauw van de vele vogels die foerageren op de vernatte weilanden. Teledenzen en telescopen genoeg op de dijkjes en zelfs een vogelfotografie met een loslopende hond.

De eerste witwangsterns scheren over het water en daar is het allen om te doen. Echter door de harde wind van enkele dagen geleden zouden er nog maar 2 nesten over zijn.

Kokmeeuwen en meerkoeten blijven bouwen en houden de eieren droog. Met de kijkers in de aanslag beklimmen we de dijk en genieten al speurend over het water en in de lucht van de vogelrijkdom. Zeker 3 paartjes steltkluut laten hun kenmerkende geluid horen. Verder

op de dijk, tussen de dikke kuikens van de kokmeeuwen door zien we een witwang op het vlakke nestje zitten. Telescoop erbij en gelukkig tellen we toch weer 10 bewoonde nesten. Daar komen vogelaars uit het hele land op af en het Gronings Landschap publiceert dit broedsucces graag. Zeker na de droogstand van vorig jaar. De zeearend zweeft zijn rondje en ook dat vermeldt G.L. graag met de melding van in elk geval één jong in het nest. Heerlijk gebied en de Waterjuffers hebben koffie en broodjes Vos-paling. G.J.

Waarnemingen:

Geelgors	Graspieper	Aalscholver	Zanglijster
Knobbelzwaan	Kokmeeuw	Zilvermeeuw	Boerenzwaluw
Oeverzwaluw	Gierzwaluw	Tureluur	Grutto
Kievit	Kleine plevier	Gele kwikstaart	Witte kwikstaart
Kneu	Vink	Putter	Grasmus
Koekoek	Rietzanger	Rietgors	Blauwborst
Brandgans	Grauwe gans	Grote Canada gans	Nijlgans
Meerkoet	Steltkluut	Visdiefje	Witwangstern
Zwarte stern	Dodaars	Geoorde fuut	Fuut
Bergeend	Krakeend	Kuifeend	Wilde eend
Wintertaling	Zomertaling	Buizerd	Bruine kiekendief
Zeearend	Winterkoning	Fitis	Tjiftjaf
Groenling	Zwartkop	Houtduif	Spreeuw

Ekster	Kauw	Blauwe reiger	Lepelaar
huismus	57 soorten		Met dank aan Gustaaf

